

TEXNOLOGIYA FANIDAN MASHG'ULOTLARNI TASHKIL QILISHNING ZAMONAVIY KOMPETENSIYALARI

Baxronova Shaxlo Islom qizi

Buxoro davlat pedagogika institute
"Texnologik ta'lim" kafedrası o'qituvchisi
e-mail: baxronovashaxlo342@gmail.com

Davlatova Nasiba Ubaydilloyevna

Buxoro davlat pedagogika instituti
"Texnologik ta'lim" yo'nalishi talabasi

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 23- July 2023 yil

Ma'qullandi: 26- July 2023 yil

Nashr qilindi: 29-July 2023 yil

KEY WORDS

*Texnologiya, dars, o'qituvchi,
o'quvchi, iqtisod, operatsiya, fan,
texnik, o'rta ta'lim, ta'lim,
kompetensiya, metod,
Elektrotexnika, gazlama, mehnat,
dizayn*

ABSTRACT

Ushbu maqolada Texnologiya fanidan mashg'ulotlarni tashkil qilishning zamonaviy kompetensiyalarini mohiyati, mazmuni va yo'nalishlari haqida ma'lumot beradi ..

O'zbekiston Respublikasida ta'limning uzluksizligi, uzviyligi, o'quvchi shaxsi va qiziqishlari [ustuvorligidan kelib chiqib](#), ularning yosh xususiyatlariga mos ravishda tayanch va zamonaviy kompetensiyalar shakllantiriladi. Darhaqiqat zamonaviy kompetensiyalar ta'lim jarayonining unimdorligini oshiribgina qolmay, o'quvchilarning mustaqil fikrlash malakasini oshiradi shuning uchun ham o'quv jarayoniga zamonaviy kompetensiyalar bo'yicha yangilik kiritish, ta'limda pedagogik texnologiyalarni qo'llash, turli innovatsion usul va metodlaridan foydalanish, ta'lim sifatini oshirish bugungi kunning dolzarb mavzusiga aylandi. Zamonaviy kompetensiyalar asosida mashg'ulot tashkil qilish bolaning o'quv materiallarini o'zlashtirishdagi yosh imkoniyatlari va uning yetuklik darajasi o'qitish va o'qish usullariga juda katta ta'sir ko'rsatadi. Bu borada ulug' bobomiz Abu Rayhon Beruniyning ilmiy bilimlarni egallash yo'llari, usullari haqidagi fikrlari hozirgi hozirgi davr uchun ham dolzarbdir. Uning fikricha, ta'lim oluvchilarga ta'lim berishda quydagilarga e'tibor berish kerak ta'lim oluvchilarni zeriktirmaslik;

- ✚ bilim berishda bir xil narsani yoki fanni o'rgatavermaslik shart, bu dars jadvaliga
- ✚ qo'yilgan talablardan biri;
- ✚ uzviylik va izchillik;
- ✚ taxlil qilish va taqqoslash;
- ✚ takrorlash
- ✚ materialni ko'rgazmali bayon etish va shu kabilar

Kommunikativ kompetensiya: texnologiya faniga oid atamalarni muloqot jarayonida qo'llay olish; tayyorlanadigan buyum ko'rinishini sodda bayon qilish; mavzu bo'yicha savollar berish hamda savollarga javob berish; muloqotda muomala odobiga rioya

qilish, suhbatdoshining fikrini tinglay olish, o'z fikrini tushuntira bilish. maktabda, ko'chada, uydagi turli vaziyatlarda o'zini tuta olish muloqotga kirishishda muomala madaniyatiga rioya qilish ; olgan bilimlari asosida mustaqil fikr yuritish; yasalgan buyumlarga mustaqil ravishda munosabat bildirish. texnologiya faniga oid atamalarni xorijiy tillardan ifodalay olish, o'z do'stlari bilan texnika tilida muloqotga kirisha olish; mavzudan kelib chiqib savollarni mantiqan to'g'ri qo'ya olish va javob berish; o'zaro muloqotda muomala madaniyatiga amal qilish, jamoaviy hamkorlikda ishlay olish; texnologiya faniga oid suhbat jarayonida suhbatdosh fikrini tahlil qilgan holda o'z pozitsiyasini himoya qilish va unga ishontirish; turli ziddiyatli vaziyatlarda o'z ehtiroslarini boshqarish, kelishmovchiliklar odilona, haqqoniy va ijobiy yondashgan holda munosabat bildirish va zarur bo'lgan qarorlarni qabul qilish.

Axborotlar bilan ishlash kompetensiyasi: texnologiya faniga oid televizor, radioda berilgan eshittirishlarni ko'rish, o'rganilgan ish usullarini bajarish, jurnal va gazetalarda berilgan ma'lumotlarni o'rganib borish. texnologiya faniga oid atamalarni topishda media vositalardan foydalanib, didaktik topshiriqlarni bajarish axborot manbalaridan (televizor, radio, audio-video yozuv, telefon) foydalana olish; fayllarni ochishda media-madaniyatga rioya qilish. Mavjud axborot manbalaridan (internet, televizor, radio (audio-video yozuv), telefon, kompyuter, elektron pochta orqali xabar jo'natish) foydalana olish; media vositalardan texnologiya fanini o'rganishga oid zarur bo'lgan axborotlarni izlab topish, [saralash](#), qayta ishlash, uzatish, saqlashda xavfsizligini ta'minlash va foydalanishda media-madaniyatga rioya qilish. kundalik faoliyatda uchraydigan hujjatlar bilan ishlay olish, texnologik xarita va sxemalarga oid manbalarni qidirib topish, o'rganish, tahlil qilish, tatbiq qilish.

Kompyuterning qo'shimcha qurilmalari

Ma'lumotni ko'rsatuvchi (chop etuvchi) qurilmalar

O'zini o'zi rivojlantirish kompetensiyasi: texnologiya fanini o'rganish; amaliy ishni

bajarishda tozalikka rioya qilish, kattalarni gapiga quloq tutish, "Mohir qo'llar" to'garagida fanlarni o'qib-o'rganish, mehnatsevarlik, to'g'rilik, hurmat qilish kabi sifatlarga ega bo'lish; to'g'ri so'z bo'lish, o'rtoqlarining xatosini tushuntirish, kattalarga, kichiklarga, o'rtoqlariga yordam berish, o'qib-o'rganish orqali bilimni oshirib borish. Texnologiya faniga oid turli yo'nalishdagi kitoblarni muntazam o'qish va o'rganish; o'zini xato va kamchiligini to'g'ri tushunish, xatolarini tuzatishga harakat qilish, o'zini nazorat qilish. Texnologiya fanini yo'nalishlar bo'yicha chuqurroq o'rganish, yo'nalishlarni bugungi kun talabi bo'yicha o'z ixtirolarini olib kirish, har bir buyumni tayyolashda dizayner-modelerlik kasbi bo'yicha yondasha olish, shaxs sifatida doimiy ravishda o'z-o'zini rivojlantirish; guruhlarda ishlashda ma'suliyatni o'ziga olish, lider bo'la olish, turli muammoli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qila olish; konstitutsion huquq va burchlaridan to'g'ri foydalana olish; jismoniy, ma'naviy, ruhiy va intellektual kamolotga intilish. Shaxs sifatida o'z qiziqishlariga qarab, qobiliyatlarini namoyon qila olish, ongli kasb tanlash, halollik, to'g'rilik kabi insoniy fazilatlarga ega bo'lishi.

Ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyasi: o'zining o'quvchilik [burchi va vazifalarini bilish](#), unga rioya qilish, sinfda va oilada o'z o'rniga ega bo'lish; o'zidan kattalarga, o'rtoqlari va o'zidan kichiklarga yordam berish, maktabdagi va maktabdan tashqari tadbirlarda ishtirok etish va muomala madaniyatga amal qilish; kattaga hurmat, kichikka izzatda bo'lish kabi sifatlarga ega bo'lish, oiladagi o'z o'rnini hamda vazifalarini anglay olish; maktab binosi, sinfdagi jihozlar; mebellarni asrab-avaylash farzandlik va o'quvchilik burchini bilish, unga amal qilish; o'zining yoshiga nisbatan qanday huquqlari borligini bilish, sinfdagi jihozlar, o'quv qurollarini asrab-avaylash; maktabda, oilada, turar joyida bo'layotgan jarayonlarda (turli tadbirlar, shanbalik va h.k.) ishtirok etish. Sog'lom e'tiqod va dunyoqarash tushunchalarini bilish; jamiyatda bo'layotgan voqea-hodisalarga befarq bo'lmaslik, o'z munosabatini bildirish; kasblarning mohiyatini tushunish va ongli ravishda tanlash. Inson va fuqarolarning huquqlari, erkinliklari va burchlarini bilish va unga amal qilish.

Milliy va umummadaniy kompetensiya: orasta kiyinish va doimo shunga amal qilish, do'stlariga, yaqinlari va atrofdagilarga mehribon bo'lish, orasta kiyinish, yurish-turishda kattalardan o'rnak olish, o'z uyi, maktabi, turar mahallasini qadrlash; ozodalikka rioya qilish, milliy bayramlarini bilish, o'quvchining odob-axloq qoidalarini tushunchaga ega bo'lish, o'zi yashab turgan diyordagi tarixiy obidalarini bilish. San'at turlarini bilish va ularni bir-biridan farqlay olish, san'at asarlarini tahlil qilish, maktabning ichki tartib-qoidalariga rioya qilish; yaxshi va yomon odatlarni bir-biridan farqlay olish, ziyorat qilish odobiga amal qilish, milliy qadriyatlarni (milliy-madaniy an'analar, bayramlar, sayillar) bilish. Xalq hunarmandchiligi yo'nalishlarida ularning tarixiy, ma'naviy va madaniy merosini o'rganish, avaylab asrash, an'ana va marosimlarini hurmat qilish. Xalq hunarmandchiligi yo'nalishlarida ularning tarixiy, ma'naviy va madaniy merosini o'rganish, avaylab asrash, an'ana va marosimlarini hurmat qilish; umumbashariy ahamiyatga ega bo'lgan qadriyatlarni bilish va unga hurmat bilan munosabatda bo'lish.

Matematik savodxonlik, fan va texnika yangiliklaridan xabardor bo'lish hamda foydalanish kompetensiyasi: oilasida nechta odam borligi, kim katta, kim kichikligini bilish, maktabga kelib ketadigan vaqtni bilish; kundalik rejalarini tuza olish; kundalik faoliyatda turli chizmalarni chiza olish, mamlakatimizdagi bayram kunlarini bilish; isrof va

tejamkorlikning ma'nosini tushunish va kundalik hayotda unga amal qilish. Dars jarayonida zarur bo'ladigan o'quv qurollari, xomashyolardan tejamkorlikka rioya qilgan holda foydalanish, bir kunlik xarajatlarini hisoblashni bilish; texnika turlari va ularni qachon paydo bo'lganligini bilish. Inson mehnatini yengillashtiradigan, mehnat unumdorligini oshiradigan va qulay shart-sharoitga olib keladigan fan va texnika yangiliklaridan xabardor bo'lish hamda foydalana olish. Mamlakatimizning dunyo hamjamiyatiga tutgan o'rni va tarixiy shakllanish davri haqida aytib bera olish, mustaqillik yillarida mamlakatimizdagi barcha sohalarda o'sish sur'atlarini bilish; kundalik faoliyatda turli formula, model, chizmalarni o'qiy olish va foydalana olish. Shuningdek, me'yoriy [hujjatlarni yuritishda](#) tayanch va fanga oid kompetensiyalar quyidagicha yozilishi tavsiya qilinadi.

Texnologiya darslarini umumli mehnat asosida o'qitish tamoyili ayrim pedagogika nazariyotchilari o'qitishni umumli mehnat bilan qo'shib olib borib bo'lmaydi degan fikrni ilgari surgan edilar. Texnologiya ta'limi darslarida bajariladigan ishlar mashq asosida olib borilsa yetarli bo'ladi degan noto'g'ri fikrni ilgari surgan edilar. Lekin hayot shuni ko'rsatdiki bu fikr noto'g'ri ekanligini ya'ni o'quvchi o'z mehnatining yakunini ko'rgandagina unda mehnatga qiziqish hamda mehnat kishisiga hurmat ortishi isbotlangan. Shuning uchun ham texnologiya darslari umumli mehnat asosida olib borish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida texnologiya o'quv fanini o'qitishning asosiy maqsadi - o'quvchilarda texnik-texnologik hamda texnologik jarayon davomida bajariladigan operatsiyalar yuzasidan olgan bilim, ko'nikma va malakalarini mustaqil amaliy faoliyatida qo'llash, kasb-hunar tanlash, milliy va umuminsoniy qadriyatlar asosida ijtimoiy munosabatlarga kirisha olish kompetensiyalarini shakllantirishdan iborat. Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida texnologiya o'quv fanini o'qitishning asosiy vazifalari: materiallar va ularning xossalari, xususiyatlari hamda texnik obyekt va texnologik jarayonlarga oid ma'lumotlarni o'rganish; texnik obyekt hamda texnologik jarayonlarda maxsus va umummehnat operatsiyalarini bilish; texnologik jarayonlarni boshqarish, maxsus va umummehnat operatsiyalarini amaliyotda qo'llay olish; texnik va kreativ fikrlashni, intellektual qobiliyatlarini shakllantirish; texnologik jarayon va tayyorlangan mahsulotlarni bajarish ketma-ketligi hamda mahsulot sifatini tahlil qila olish;

buyum va jarayonlarni bajarishga oid xulosalar chiqarish hamda mehnat operatsiyalarini, mahsulot sifatini baholay olish; ongli ravishda kasb tanlashga tayyorlash ishlarini amalga oshirishda tayanch va texnologiya faniga oid kompetensiyalarni shakllantirish hamda rivojlantirishdan iborat. Texnologiya fani darslarini tashkil qilish o'qituvchiga katta talablarni qo'yadi. Jumladan, nazariy va amaliy mashg'ulotlar jarayonida o'quvchilarga nisbatan o'ta hushyor bo'lish, barcha ishlarni oldindan ishlab chiqilgan va belgilangan tartib bo'yicha tashkil etish zarur

1-4-sinflar uchun: 1. Qog'oz va karton bilan ishlash. 2.Tabiiy va turli materiallar bilan ishlash. 3. Gazlama va tolali materiallar bilan ishlash. 4.Badiiy qurish-yasash va texnik modellashtirish.

5-7-sinflar uchun: Texnologiya va dizayn yo'nalishi: 1. Yog'ochga ishlov berish texnologiyasi.2. Polimer materiallarga ishlov berish texnologiyasi. 3. Metallga ishlov berish texnologiyasi.4. Elektrotexnika ishlari. 5.Ro'zg'orshunoslik asoslari. Servis xizmati yo'nalishi: 1. Pazandachilik asoslari.2. Gazlamaga ishlov berish texnologiyasi. 3. Ro'zg'orshunoslik asoslari.

8-9 sinflar uchun: Texnologiya va dizayn yo'nalishi: 1. Xalq hunarmandchiligi texnologiyasi. 2. Elektronika asoslari. 3. Kasb tanlashga yo'naltirish. Servis xizmati yo'nalishi: 1. Xalq hunarmandchiligi texnologiyasi. 2. Ro'zg'orshunoslik asoslari. 3. Kasb tanlashga yo'naltirish.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. N.A. Muslimov, Sh.S.Sharipov, O.A.Quysiyov. Texnologiya ta'limi. Umumiy o'rta ta'lim maktablarini 5-sinflar uchun. Toshkent. 2013y.
2. M.Z.Murtazaev, A.A.Qushaqov, A.G.Axmedova va boshqalar .5-7 sinflarga uchun mehnat ta'limi yog'ochlarga ishlov berish texnologiyasi yo'nalishi bo'yicha(3 ta) darsliklar. T.: "fan va texnologiya", 2012yil

INNOVATIVE
ACADEMY